

51581

18. SEP. 1925

Împreună legal.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 37

13

SEPTEMBRIE

1925

În acest număr: Oglinda situației de Octavian Goga; Clopotul, poezie de Teodor Murășanu; Conducătorii satelor de P. Nemoianu; Panait Istrati se întoarce... de Alexandru Hodoș; Moștenirea lui Panait de Ion Gorun; Povestea unei școli românești de Radu Arieșanu; Între carte și teatru de V. Russu-Șirianu; Legea electorală în Ungaria de M. B. Rucăreanu; Săptămâna politică: Pregătiri de guvernare de Ion Balint; Gazeta rimată: Agricultură... de Vasile Opincă; Insemnări: O listă de subscripție; Pactul dela Ciucea; Aliaji suspecți; Întăia victimă!; Ofensivă cu tâlc; Cărți și reviste; etc., etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Oglinda situației

Ori cât de antipatic ar fi chiotul valeților de cerneală dela București cu care s'a lansat rezultatul alegerii Camerelor agricole, chestiunea trebuie privită în față și examinată în toate laturile ei.

Adevărul, e că pe câmpul politic mlasmele demagogiei de cea mai ieftină calitate s'au abătut din nou, și că rotativele otrăvite saltă de bucurie buimăcind lumea. S'ar părea că opinia publică, — întru cât la noi poate fi vorba de un asemenea aparat exotic, — e pe cale să sufere iarăși o trecătoare eclipsă de inteligență. În ori-ce caz sunt mulți strănși cot la cot, care țin zilnic rețeaua complicată de zăpăcire a de-aproapelui. În fruntea lor s'a plasat definitiv bătrânul dramaturg Nicolae Iorga, omul de echilibru și de bun simț, în ale cărui coridoare întunecate noi în curând ne vom plimba cu felinarul. Subt directa lui conducere, un cor sgomotos de rituri diverse ne cântă aleluia. Biruitori și țanțoși, honigmanii calcă peste cadavre și strigă să se audă departe că ciasul făgăduinții lor e aproape. Nu e nici o mirare, că în această atmosferă de unanimă răfoială chiar și dl Iuliu Maniu și-a luat aiere marșiale, declarându-se la gazetă pe-un ton ridicat, cu totul neobișnuit și obositor pentru plămâni d-sale politici...

Realitatea e, că la Camerele agricole tabăra dlor Mihalache-Argetoianu a înregistrat un apreciabil succes electoral.

Iluștri corifei ai democrației și ai regenerării morale s'au speriat și ei de neașteptata dărnicie a urnelor, de aceia țipă ca din gura șarpelui. Motivele reușitei lor nu e greu să le verificăm acum în mod postum, când lucrurile sunt limpezi înaintea tuturor. Partidul liberal, se știe, a trebuit să-și răscumpere printr'o pedeapsă legitimă imprudența de-a se fi adresat corpului electoral la un sfârșit de guvernare. Neglijând o axiomă elementară de psihologie a mulțimei, cifrele l-au trezit brutal din beția puterii. Partidul poporului, la rândul lui, plătește

greșala de-a fi tratat cu o excesivă obiectivitate o problemă care nu era de ordin politic, pe care adversarii însă au stropit-o cu toate no-roaiele agitațiilor nesăbuite. Dnul Iorga și soții și-au smuls voturile cu cleștele demagogiei. Repezindu-se ca de obicei asupra țărănilor cu vechea deprindere de a răscolii instincte josnice, făgăduind totul fără nici o răspundere și scormonind materia inflamabilă, luminații bărbați de stat, neavând în țara lor nici o contra-acțiune lămuritoare, au jfisbutit să-și creieze o majoritate *ad hoc*. Chestiunea e destul de clară și perfect explicabilă: ne găsim din nou înaintea unui val întârziat de surescitare a maselor de către actorii profesioniști. Ca în zilele de miere ale țărănismului începător, când imaginația populară se sgândărea cu făgăduiala tuturor bunătăților, la alegerile din urmă au triumfat lozincele împrumutate fără multă bătaie de cap din catechismul moscovit. În zadar se sburlește barba dela Văleni și înzadar s'a precipitat pulsul subt jacheta dlui Maniu. Succesul pentru care se congestionează dumnealor nu le aparține. E un succes în țări, sau în bluză rusească dacă vreți, în nici un caz însă nu purcede din punctele dela Alba-Iulia. În vechiul Regat, după cât vedem, un singur județ a dat câștig de cauză partidului d-lui Cicio-Pop. În Ardeal abia opt județe, între cari și Aradul d-lui Goldiș, au mai urmat pe matadorii dela Blaj. Cu alte cuvinte, dând la o parte exagerările care epatează galeria și făcând un bilanț onest al situației, din așa zisa opoziție-unită a biruit ramura roșie, cunoscutul program de supralcitație în ale demagogiei.

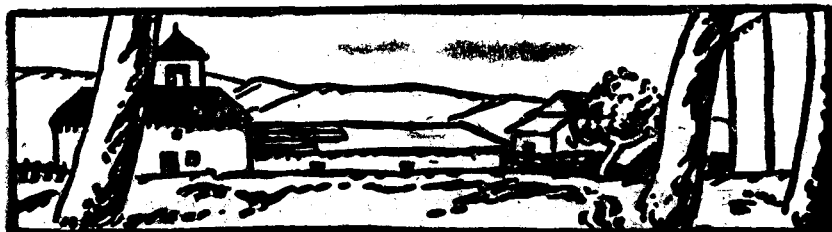
Acest adevăr lămurește definitiv două lucruri. Mai întâi geneza succesului, și al doilea consecințele lui. Și una și alta pot fi cumpănite cu sânge rece de lumea cu scaun la cap. Cine-ar mai putea în astfel de împrejurări să nu-și deie seama, că viitorul se va desena tocmai contrar profesiilor pe care le lansează cu atâta lux de amănunte patrioții de legea nouă ai presei din Capitală? Judecând după combinațiile lor, noi n'avem a face numai cu o manifestare ocazională, ci cu posturile avansate ale guvernului de mâine, care se va înjgheba, zic dâșii, din această prăpită orientare spre stânga. E perfect explicabilă libațiunea admirabilor cetățeni înfipți adânc în sufletul țării. Ei nu fac decât să-și zugrăvească idealul scump inimii lor, care-i încălzea și pe vremurile când cu hârțiile cetățeniei nu se găseau tocmai în bună regulă. Pentru dâșii, o internațională verde, ceva după metoda răposatului Stambulinsky acolo în dealul Mitropoliei, ar fi un operativ extrem du simpatic. Această dulce democrație la noi ar seca dintr'odată apele Nistrului și-o revărsare de ideologie umanitaristă ar fecunda țara. Aci bate gândul lor nemărturisit, furișat la toate prilejurile în colțuri de gazetă, aci duc fibrele tainice care-i chiamă dintr'un impuls de înrudire organică. Din întâmplare, pentru moment măcar, nu aceste rețete oculte sunt menite să diriguiască destinele României unite. Poporul nostru, oricât de multe secte politice și-au făcut jocul pe spinarea lui are un fond de chibzuință care l-a ferit totdeauna de prăpăstii. Evoluțiile lui sunt normale și fără salturi. În materie de convingeri politice el se desmeticește repede, și nu are se întâmplă, ca după-ce a făcut un pas înainte, să facă doi înapoi.

De-aceia nu e fără temei nădejdea, ca la o altă manifestare, ori-cât de apropiată, mulțimea să întoarcă spatele negustorilor de vorbe mari cu acel cunoscut scepticism țărănesc care e apanajul de veacuri al satelor noastre. Această operație se va îndeplini cu atât mai ușor, cu cât se vor găsi pe viitor mai mulți care să sară într'ajutor la luminarea maselor. În definitiv tot se mai întâlnesc destui oameni în țara românească, cari nu și-au îngăduit luxul de-a orbi deabinele. Dincolo de pandoliile isterice ale polihistorului dela Văleni și dincolo de frigurile galbene care-l scutură pe fostul președinte al Consiliului, dirigent de dragul puterii, există încă, slavă Domnului, și minți ordonate și suflete cu rădăcini în conștiința populară. Alianța sfântă a acestora în ceasul oportun va aduce ușor la ogașa normalității buna noastră mulțime, desfăcută din mreșile unor ispite vremelnice..

Și mai este încă cineva, despre care s'a vorbit rar în aceste pagini, tocmai fiindcă ne-am ferit consecvent să-l umbrim o clipă măcar cu frământările noastre. E Regele, pe care-l invoacă prin toate gările delicatul domn N. Iorga, ca având zapis în toată rânduiala pentru succesiune. Noi refuzăm o discuție asupra intențiilor Regelui, fiindcă suntem în toată firea, dar nici nu putem admite ca rolul Soveranului să fie intervertit de către politicieni inconstienți sau interesați, cari țin cu ori-ce preț să acrediteze în opinia publică baroca ideie, că la noi Coroana e pe cale să se apropie de apele incerte ale tribulațiilor lor. Cine crede în astfel de parigorii, ori-cât de mulți blumenbergi le-ar tocă la gazetă, poate ajunge în împărăția cerurilor, fiind din ceata celor săraci cu duhul, în politică însă e absolut indesezirabil.

Să fim deci cu așteptare și să ne pregătim săgețile, examenul cel mare nu s'a dat încă!

OCTAVIAN GOGA

CLOPOTUL

*In turnul din bisericuța veche,
Ca un prooroc în lanțuri ferecat,
El ne revarsă zilnic peste sat
Șuvoaie de-armonii jără pereche.*

*Cumpliții nori, ce ne-amenință-arare
Cu grindeni și cu vijelii de-amnar,
Îi ține pe departe de hotar
Și-i tot alungă până pier în zare.*

*Cu țipete de plângere amară,
Culcându-se din când în când pe-o dungă,
Răscoală grabnic câmpul, și-l alungă
Spre-o flacăra cu 'ncolăcirii de fjară.*

*Dumineca ne face 'n gând senini
Și-armonioasa-i limbă de aramă
Ne muștră-apoi, ne 'ndeamnă, și ne chiamă
Să nu uităm că ne-am născut creștini.*

*Din blând ce-a fost, ades, în zi de praznic,
Când tot pămâniu-ți pare re'nviat,
Își schimbă și el glasul 'ndurerat
Și sufletu-i se 'nvolbură năpraznic.*

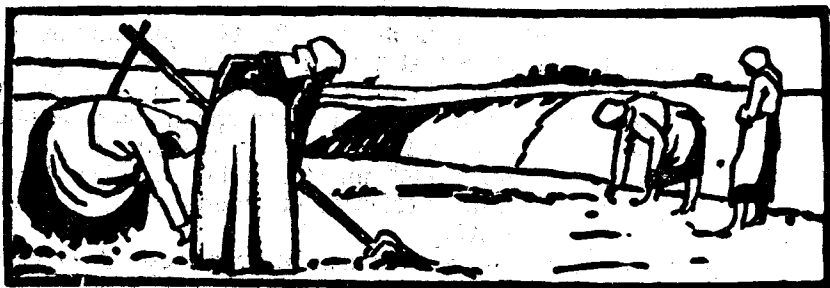
Să vii atunci, străine, 'ntâmplător
În sat, sorbindu-i meștera fanjară
Ai crede că o 'ntreagă primăvară
Svâcnește 'n viersul lui biruitor...

Iar când din zilele 'nșirate ca pe-un fir
Ne prăbușim ori unu-ori altu 'n cale,
Sauzi atunci cu cât amar și jale
Ne însoțește până 'n cimitir!?

...Ne-am învățat cu el în orice parte,
Ortac în bine și ortac în rău,
Parcă-l simțim cum stăruie prin hău,
Adeseori umblând din sat departe.

Și glasul lui ni-e atât de drag și sfânt,
Cu sunetu-i legând pe fiecare,
Încât adese nouă ni se pare
C'ar coborî cu noi până 'n mormânt!

TEODOR MURĂȘANU

Conducătorii satelor

Eliberarea politică a nouilor provincii a deschis procesul unei diferențieri sociale ale cărei cotituri abia de le mai putem urmări. O societate uniformă, cu rosturi așezate de veacuri iese din cadrele simplității și se revarsă în direcțiuni pe care până acum nu le cunoșteam. Surprizele se succed dela o zi la alta și suntem bucuoși dacă le putem înregistra fără a mai nutri pretenția de a le influența. Această continuă schimbare atinge deopotrivă viața noastră materială cât și pe aceea sufletească, supunând-o unor noi legi și noi precepte. Mai ales cea sufletească merită toată atențiunea, ca una ale cărei resor-turi sunt cele mai delicate, și cari, odată clintite, nu se știe unde ne vor opri.

Drumul marilor diferențieri în viața socială ardeleană l-a deschis unirea politică în granițele ei actuale, provocând o dublă deplasare: una materială prin mutarea a zeci de mii de oameni dela sat la oraș și alta de ordin sufletească. Atrasi de proporțiile acestui preainsemnat exod, am urmărit cu cea mai mare atențiune, — uneori trecând chiar în exces, — toate fețele acestui curios fenomen. Excesul l-am săvârșit în momentul când ne-am concentrat aproape exclusiv asupra celor mutați din lumea satelor, pentru că așa este făcut românul, ca soartea ațelor înstreinați fii ai săi să-l impresioneze mai mult. Ne-am înduiosat și am suspinat deci, adânc și sincer, decâteori numai ne-a venit vreun răvaș plângător dela cei cari își deapănă rosturile printre streinii dela noi deacasă. Ni s'a părut că sub raport social, toată jalea care apăsa mai demult satele, au luat-o acum cu ei acești descălători moderni, transpunând-o într'un mediu nou. Din când în când am aruncat câte-o privire și în urma noastră, dar fără să manifestăm aceiaș îngrijorare. Știam, deci, că cei rămași se află între pereții solizi ai unei clădiri care s'a prefăcut în cetate, credeam că viața își va urma cursul ei obișnuit și de aci înainte. Mai adăugând la aceasta și sporul de

bogăție revărsat asupra satelor prin marea reformă a pământului, trebuia să ne apropiem cu un pas mai mult de idealul societății, acela de a creia maximul de fericire. Prin urmare, în mod abstract judecând, viața rurală nu trebuia să cunoască decât o evoluție în bine, ferită de încercările rezervate societăților în fermentație. În realitate însă, lucrurile nu stau tocmai așa. Satele încă nu s'au putut sustrage inconvenientelor corelative ale marilor prefaceri, în puterea cărora a ajuns întreaga colectivitate românească.

Satul a rămas în vechea ogașă numai în ce privește dezvoltarea sub raport material. Incredent fanatic în glia de care este legat de veacuri, el o brăzdează cu aceeași dragoste. Dinspre această parte nu trebuie să-i purtăm nicio grijă; drumul lui este cunoscut perfect și arhi-bătătorit! Indoilele se ivesc în ramificația paralelă, în aceea sufletească, care rătăcește fără călăuză, și căreia nu i se acordă nicio sollicitudine.

Din punct de vedere al ocrotirii spirituale, satul de azi își trăiește cea mai orfană epocă din istoria sa, pe care bunăstarea mai ridicată prin înfăptuirea reformei agrare, în loc s'o atenuieze, o accentuiază. Să nu se creadă, că viața rurală nu ar avea exigențe de un asemenea ordin. Ea nu râvnește după satisfacerea unor aspirațiuni ce derivă din civilizația urbană, dar și le cere impetuos pe acelea legate de orizontul strâmt al ei. Înainte de unire, atunci când toți ne găseam cu același bagaj de pretențiuni, exigențele satului se satisfăceau în mod automat, prin puterea intuiției. Exemplul bun a fost predica cea mai strașnică în toate vremurile. Exemplul îl dădeau mai ales intelectualii, pe cari azi satul nu-i mai are. Unii s'au mutat și fiziceste, alții au rămas prezenți cu trupul, dar s'au îndepărtat sufletește. În urma unui nou fel de a trăi, frunțașii intelectuali au ajuns să nu mai aibă niciun ascendent asupra poporului. Nu pușini sunt de aceea cari și-au pierdut și orice drept de a-l mai avea vreodată. O viață publică și particulară, care nu etalează în fața privitorilor decât patimi și slăbiciuni, nu mai poate servi ca exemplu de conduită altora. Puterea intuiției a încetat, deoarece faptele merg într-o parte iar vorbele într'alta. Lozincele tot mai sunt inspirate de vechile intențiuni, dar faptele rătăcesc aiurea, pe cărări la capătul cărora se întrezărește idealul unei vieți ce difere de predica vorbelor răsunătoare.

Consecința imediată a acestui rău a fost că poporul și-a retras brusc orice încredere pușinilor frunțași intelectuali cari i-au mai rămas; preferând acestora pe cei răsăriți din rândurile proprii și despre cari aveau credința că nu vor fi ispițiți de vraja noilor idealuri. Așa se explică fenomenul, până la un punct îmbucurător, că în provinciile avansate în cultură, rolul intelectualilor l'au luat frunțașii țărani. Într'un timp ni se părea că în felul acesta se va umplea un gol, fără să lase urme păgubitoare în viața noastră socială. Bucuria ne-a fost însă prematură. Noi am uitat că nu începutul, fie acesta oricât de promițător, consacră o inovație, ci sfârșitul. Unele apariții se grăbesc să ne încrețească din nou frunțile. Nici conducătorii țărani n'au putut rezista tentașunilor de tot felul. Credincioșii cantori, bravii dirigenți de coruri

și fanfare, destoinicii primari de ieri au devenit fervenți predicatori ai diferitelor secte religioase, visând o mulțumire sufletească, pe care individual poate că au găsit-o, dar care pentru noi ca neam nu poate fi mântuitoare.

Astfel, problema conducătorilor rurali, după o jumătate de deceniu se pune cu aceeași intensitate ca și în primele zile ale crizei sociale în care am intrat. Cu cine să umplem și cel de al doilea gol ce s'a produs în lumea satelor? — aceasta este marea întrebare la care, mărturisim, deocamdată, n'am ști răspunde. Dar, putea-vor să răspundă aceia cărora le incumbă datoria de a ști?...

P. NEMOIANU

Panait Istrati se întoarce...

N'avem pretenția să vă anunțăm o noutate. Nici nu e specialitatea noastră. Știrea a fost trâmbițată deunăzi, cu destul zgomot, de fanfara presei democrate dela București, care a prevestit din bună vreme evenimentul, întreținând publicul cititor cu toate peripețiile unei duioase călătorii sentimentale.

D. Panait Istrati se întoarce acasă... Admirabilul său tovarăș de idei, d. N. D. Cocea, e în al noulea cer. D. Iacob Rozenhal, greu încercatul confrate, a mai prins ceva curaj. Până și d. Nichifor Crainic dela *Cuvântul*, trecând peste toate deosebirile de opinie care-l separă de rătăcitorul brăilean, i-a ieșit în întâmpinare, la gară, cu un articolaș gentil ca un bucheșel. Nu e de mirare, în asemenea împrejurări, dacă Societatea scriitorilor români a aranjat și ea un banchet copios cu prilejul revenirii fiului risipitor. S'a servit, la masă, o admirabilă friptură de vișel, — din cel mai gras vișel al Capitalei!

Acum zece ani, când d. Panait Istrati a părăsit țara sa natală ascuns sub un vagon de clasa a treia, cu destinație necunoscută, lucrurile se petrecuseră cu mai multă discreție. Tânărul emigrant, care n'avea de unde să bănuiască viitoarea sa glorie literară, preferase atunci să treacă granița cu cât mai puține formalități. România trebuia să intre în război dintr'o zi într'alta. Panait Istrati era un pacifist convins, cași astăzi. S'a pus de acord, prin urmare, cu propriile sale convingeri, ștergând-o binișor pe sub graniță, fără pașaport. A făcut bine, a făcut rău, altă socoteală. Vorba e, că i-ar fi fost oarecum cam greu să-și expună punctul său de vedere asupra politicei mondiale într'un interview cu poliția dela frontieră...

Astăzi, după o îndelungată lipsă, d. Panait Istrati se întoarce. Nostalgia e o boală a indivizilor bine hrăniți. (Nădăjduim, că fostulfugar e de data aceea cu hârtiile în regulă). D. Panait Istrati nu e un călător de toate zilele. S'a expatriat prin contrabandă, cu frica în sân, și se înapoiază în Simplon, cu pașaportul dlui Romain Rolland în buzunar. Nu știm încă, dacă generoasa amnestie a iffamei noastre burghezii a acoperit cu vâlul iertării plecarea, cam bruscă, a pacifistului dela 1916; dar e mai mult ca probabil, că mica sa contravenție s'a

prescris demult. In orice caz, nu se poate spune că autorul Kirei Kiralina a fost primit cu indiferență.

Dealtfel, cazul dlui Panait Istrati nu e deloc banal. E primul scriitor român, dacă nu ne înșelăm, care a ajuns celebru în România mai înainte de a fi scris un rând în românește. Aventura fostului zugrav de odăi, candidat foarte serios la sinucidere prin tăierea beragăteii cu briciul, e prea cunoscută pentru a o mai repeta. In amintirile sale literare, Maxim Gorki povestește cu o nobilă simplitate împrejurarea în care a vrut să și curme firul vieții. La compatriotul nostru consecințele au fost mai complicate. Cu beregata însângerată, d. Panait Istrati și-a făcut intrarea în literatura universală. N'avem nimic de spus, a fost un debut emoționant. In mai puțin de un an, d. Panait Istrati, cu povestirile dumisale orientale tipărite la Paris, a cucerit un loc de frunte pe piața cărților franțuzești. Nu vom cerceta acum, ce fel de farmec a exercitat Kira Kiralina asupra publicului occidental. Suntem datori să recunoaștem și noi, până una-alta, că d. Panait Istrati are talent...

Dar d. Panait Istrati nu s'a mulțumit numai cu exotismul său succes parizian. Când Kira Kiralina a ajuns la a cincizecea mie de exemplare, autorul ei și-a adus aminte că a fost cetățean român și s'a întors cu celebritatea spre București. O întinsă publicitate i s'a pus la dispoziție, gazetele democratice i-au publicat fotografia în mărime naturală, confrății i-au îmbrățișat, iar d. H. Sanielevici, criticul de casă al presei independente, a salutat cu unsprezece lovituri de tobă răsăritul roșu al celui mai genial scriitor dăco-român, întemeietorul celui mai viguros curent în literatura noastră contemporană: *clasicismul proletariatului internațional*. O aberație de cea mai pură esență...

Ceva mai deștept decât admiratorii fără condiție ai idealului său social, d. Panait Istrati a priceput însă, că pentru a câștiga definitiv dreptul de a-și înjura țara în calitate de scriitor român, trebuie să și tipărească pe Kira Karalina și în românește. Iată pentru ce ne-a fost dată plăcerea să-l avem din nou pe Istrati în mijlocul nostru. Panait a venit să se traducă singur, la fața locului, cu dicționarul dlui Șeineanu. Să nu-l deranjăm...

Primul volum din operele complete ale lui Panait Istrati a apărut deunăzi, în editura „Renașterea,” o nouă întreprindere dezinteresată a dlui Iacob Rozenthal. Volumul, care poartă titlul *Intre trecut și viitor*, vrea să fie un soi de carte de vizită, pe care d. Panait Istrati o depune înaintea noastră, ca semn al reînțoarcerii. Ca într'un bazar oriental de pe țărmurile levantine s'au strâns în acest pagini inegale tot felul de mărfuri, îngrămădite de capricioasa mână a întâmplării. Am zărit, între două șiraguri de sticlă colorată, câteva lacrimi limpezi de chihlimbar adevărat. E istoria căpitanului Mavromatis, plină de humor aspru și de ușoară duiosie pentru lucrurile dispărute, căreia i-ar șede bine în orice vitrină. Dar, ca să ajungi până la ea, prin câte boarfe insalubre trebuie să scormonești! Jumătate din cartea cu care d. Panait Istrati bate la porțile literaturii românești e înghițită de răfuiala dintre foștii și actualii patroni ai *Adevărului*. Hamalul de pe cheiul

Dunării, care-și povestește propriile sale nenorociri cu atâta împăcată (și ieftină) filozofie, spumegă de mânie, pe zeci și zeci de pagini, blestemând în cel mai autentic limbaj de port trista soartă comercială a dlui Iacob Rozenthal... Subiectul, bineînțeles, nu e prea interesant. D. Panait Istrati ține să ne convingă, — adică nu tocmai pe noi! — că d. Iacob Rozenthal a fost trădat, negustorește vorbind, de proprii săi tovarăși, și că aceștia sunt, pur și simplu, niște mizerabili. Pe toate le credem, dar ce-are a face această lătrătură de tarabă cu literatura, cu biata literatură română, în a cărei modestă casă amicul dlui Romain Rolland cere adăpost?

Când a plecat acum zece ani, d. Panait Istrati a sărit peste graniță cu amândouă picioarele; acum, la 'ntors acasă, tare ne e teamă să nu fi pășit cu stângul... Fiindcă, vezi dumneata, d. Panait Istrati are opinii politice; fiindcă d. Panait Istrati nu e mulțumit de chipul cum s'a dezvoltat România în absența sa; fiindcă d. Panait Istrati e umanitarist, și fiindcă d. Panait Istrati are de gând să ne dascălească bine, până ne-om îndrepta spre căile mântuitoare ale Moscovei... Căci d. Panait Istrati nu e numai un agreabil negustor de povestiri orientale, dincolo de lumea simpaticilor săi salepgii, râvnește îndrăzneț la răsturna rea totală a ordinii sociale, vrea desființarea granițelor, (ca să nu mai existe pașapoarte), și cere cu insistență înmormântarea ideii naționale, — alături, mereu alături, de d. Iacob Rozenthal...

Și acum, o întrebare. Va câștiga d. Panait Istrati, cu acest program, procesul său în fața publicului românesc? Ne îndoim. Mai de grabă îl vedem trecând încă odată frontiera, în sens invers. Acum problema e mai simplă. D. Panait Istrati are, în fine, pașaport...

ALEXANDRU HODOȘ

Moștenirea lui Panait

I

— Dar tu nu mă iubești,
Dar tu nu mă iubești,
Nu, nu, eu știu bine că tu nu mă iubești! . . .

Și contractându-și fața, oribil de spoită într'un zâmbet pe care se silea să-l facă grațios, cântăreața aruncă în dreapta și în stânga cu mâna o ploaie de sărutări și dispăru îndărătul perdelelor roase din fundul scenei.

— Cred și eu că nu te-o fi iubind, murmură un tânăr de la o masă din fundul grădinei. Și adresându-se altuia de alături: Ai, ce zic, Iorgule? Ce stai așa gânditor?

Iorgu nu răspunse.

De cum intrase pe scenă cântăreața, el rămăsese cu ochii fixați asupra acelei ruine de femei, ca asupra unui obiect ce-ți reamintește ceva depărtat și confuz, o întâmplare ce te-a impresionat penibil odinioară, dar la care de mult nu te-ai mai gândit și amintirea străbate cu greu.

Și de odată, ca la o scânteie ce i-ar fi scăpărat fără veste în creier, i se luminează în minte o scenă ce-i egduise copilăria: unchiul său Panait stând turcește pe o sofă, încunjurat de rude și doctori, râzând prostește și vorbind într'aiurea, — iar în odaia de alături mama lui, sora lui Panait, țipând disperată și blestemând pe o tânără față, care cu o legătură subsoară se strecura sfioasă spre scara din dos.

Fata era Anica, o copilă găsită pe stradă și crescută în casa lui Panait, care, văduv și fără copii cum era, zicea că are de gând s'o ia de suflet. Firește că sora lui Panait, mama lui Iorgu, nu putea s'o sufere din această pricină.

De când își aducea aminte Iorgu de dânsa, Anica se făcuse mare și mai ales foarte desvoltată pentru vârsta ei, pe când el abia avea nouă ani. Erau însă prieteni bun. Anica îl lua adesea la plimbare cu ea,

și el, mândru de această prietenie, n'ar fi scos pentru toată lumea nici o vorbă acasă despre tinerii cu cari Anica se întâlnea pe la Cișmegiu, ori despre scrisorile pe cari 'i le aducea într'ascuns jupâneasa Paraschiva. Numai când Anica pleca la plimbare fără el, numai cu jupâneasa, Iorgu era mahnit. Dar nu zicea nimic, căci știa că Anica iar avea să-i aducă bomboane și prăjituri.

Cum de se isprăviseră toate astea cu acea catastrofă de care-și reamintea acum, nu putuse să-și explice lămurit niciodată. Mamă-sa, tată-său, vorbeau șoptind când era el de față, și puținele cuvinte ce putea prinde cu urechia n'aveau atunci nici un înțeles pentru el.

Mai târziu însă, își reamintea mai lămurit unele din aceste vorbe: că ar fi vrut s'o ia bătrânul, că ar fi fost la mijloc niște băuturi vrăjite, dar că de altfel de mai multă vreme Panait nu mai era în toate mințile lui... îl fermecase ticăloasa.

Intr'aceea însă Panait murise în casa de nebuni. Trecuseră vr'o 15—16 ani, și Iorgu nu căutase niciodată să pătrună misterul acestei tragedii familiare, când iată că întâmplarea îi aducea înaintea pe Anica! Era ea, cântăreața spoită și răgușită, nenorocita pe care desigur numai de milă antreprenorul grădinei o mai lăsa să cânte.

Cu orice preț, trebuia să-i vorbească.

II.

Nimic nu e mai ușor, când ești tânăr și mai ales când ai parale, decât să faci cunoștința unei cântărețe.

Intr'o cameră din catul de sus al pasagiului, Anica își desfăcea pălăria la oglindă, pe când Iorgu, abia stăpânindu-și emoțiunea, se plimba cu pași nervoși prin odaie.

În momentul când Anica se întorcea, tânărul se hotărî. O prinse deodată de mână și cu glasul înecat:

— Uită-te bine la mine, îi zise. Nu mă mai cunoști?

Femeia rămase un moment uimită. Apoi deodată, bătându-se cu mâna peste frunte, strigă:

— Iorgu!

— Mă cunoști dar, urmă tânărul mai liniștit. Acum vei înțelege și pentru ce am ținut cu atâta stăruință să-mi dai această întâlnire... Vreau să aflu dela tine tot, tot, înțelegi, — ce s'a întâmplat atunci...

Vorbind, Iorgu se uita în pământ. Nu mai puțin jenată, femeia îngână, zâmbind în silă:

— Ei, da'cum te-a schimbat!...

Și fără nici o tranziție, adăogă repede:

— Mai trăiește mama d-tale?

— Nu, a murit, de ce mă întrebi?

— Vezi că eu n'am mai fost prin București de atunci... Am fost la Galați, la Craiova... Și de mult a murit?

— De cinci ani.

— Și jupâneasa Paraschiva?

— Nu mai știu nimic de dânsa.

— O fi murit și ea... Dumnezeu să le ierte, — că eu le-am iertat.

— Ce vrei să zici?

— M'ai întrebat... de ce s'a întâmplat atunci. Erai un copil, n'aveai de unde să știi... Ei ce? S'a întâmplat așa cum a vrut mama d-tale... Ați moștenit pe Panait...

— Nu te înțeleg... Vorbește mai lămurit.

— Ce, adică credeai că voiam să-l moștenesc eu? Ce știam eu de asta p'atunci: Da'mama d-tale nu voia să mă ia Panait de suflet și de-aia a pus toate la cale cu jupâneasa... Ei ce? A 'ntors șuruburile așa de m'a aruncat în brațele lui, i-am fost amantă, și lui și altora; alții, mai tineri, dar el bătrân, de, s'a smintit de tot... Și n'a mai fost primejdie să mă mai ia de suflet pe urmă...

Iorgu simția casa învărtindu-se cu dânsul. Mama lui făcuse astal

Vorbele de o naivitate atât de crudă și fără pudoare ale acestei femei de stradă i se înfingeau ca niște cule în inimă, și din inimă îl săgetau în creier, cât se credea aproape de nebunie. O femeie pierdută sta în fața lui ca un judecător!

O, nu, ea nu se gândea la asta.

Viața pe care o dusesese o abrutizase cu totul. Și văzându-l atât de abătut, căută să-i pună mâna pe umăr:

— Ei lasă, să nu mai vorbim de astea... Dă-mi, dacă vrei, un sutar...

— O sută? nu, moștenirea lui Panait am să ți-o dau... Să știi, e a ta!

Și ca un om care se grăbește să scape dintr'o atmosferă unde se simte înecându-se, Iorgu se repezi pe ușă afară.

III

— Să te crucești, nu alt-ceva, ai auzit? Iorgu amorezat de baceaua aia! Da'ce amorezat? Nebun, nu alt-ceva! Auzi ce s'a apucat: să-și dăruiască toată averea, casele, moșia, tot, baccellii! Noroc că au intervenit rudele, l'au pus sub epitropie și l-au trimis la plimbare peste graniță, să se mai răcorească la cap! Ceva ne mai pomenit, *monșer!*

— Adevărat! Ce dracu'o fi găsit la ea? Ia ascult-o! Să fugi mâncând pământul:

— Dar tu nu mă iubești,

Dar tu nu mă iubești,

Nu, nu, eu știu bine că tu nu mă iubești!

ION GORUN

Povestea unei școale românești

— Regretabilele opintiri ale unor înstrăinați —

Statul maghiar, cu ajutorul Habsburgilor, după revoluția lui Horea, ca să potolească spiritul de revoltă al moșilor și pentru a avea iscoade în valea Arieșului, a înființat parohii catolice ungurești la Abrud, Zlatna, Roșia Montană, Câmpeni și Baia de Arieș. Aceste parohii au fost puse imediat după înființare în posesiunea unor bunuri, de care n'au avut parte bisericile românești ortodoxe din această regiune. Statul maghiar, cu munca, cu banul și cu palma iobagului român le-a clădit biserici, case parohiale, etc. În lipsă de nemeși cutropitori, cari să patroneze proseliții regimului, fosta stăpânire maghiară a luat sub scutul și patronajul ei bisericiile catolice.

Opera lor de desnaționalizare și spionare a românilor începe și continuă până la unirea Transilvaniei cu Patria-mamă. Ea n'a avut nici un succes supt raportul sufletesc, însă a sfidat prin omnipotența regimului unguresc pe iobagii din sudoarea cărora li-se făcuse cuib de opresiune a tot ce este românesc. La Roșia Montană și Baia de Arieș catolicismul, împreună și cu calvinismul proprietarilor mineri, a zăpăcit multe familii românești introducând prin căsătorii și slujbe la minele statului legea catolică maghiară și cea reformată. Astfel se explică, că la 1918 ne găsim la Roșia cu români reformați și catolici fără a ști o boabă ungurește. Școalele ungurești, cu opera maghiarizatoare a acestor biserici susținute prin iobagii români, au creiat multe suflete de înstrăinați.

La Baia de Arieș, pe domeniul minier, în vechime posedat de stat, mai în urmă în posesiunea unei societăți germane dela Berlin, catolicismul maghiar n'a putut avea roadele înregistrate la Roșia montană, fiindcă masa compactă de moși, sub oblăduirea unor preoți de-stoinici, a rezistat oricărei tentațiuni de maghiarizare.

Statul unguresc însă, din belșugul și truda iobagilor, a clădit acestor catolici germani, unguri, slovaci, etc. în anul de execuțiune a lui Horia (1784) biserică și casă parohială, de unde să le vină isplă

sufletească pentru totdeauna. Casa parohială este un adevărat palat, cu numeroase camere, bucătărie, și alte dependințe, câtă vreme bisericile tolerate ale valahilor n'aveau nici locaș sfânt de rugăciune. Parohia aceasta, cu tot luxul și confortul crăesc, n'a avut alți credincioși decât pe minierii coloni veniți de aiurea și pe slujbașii regimului. În cursul timpului, colonii străini și-au pierdut limba maternă, împrumutând pe cea maghiară, ca s'o piardă și pe aceasta și să vorbească azi, toți, românește: șaizeci de credincioși catolici, Copiii de moși, cari învățau ungurește la școala primară maghiară de stat, cu dascăl catolic, erau duși în fiecare dimineață, până în anul 1918, la biserica catolică, ca să devină unguri și catolici în acelaș timp.

După cei 134 ani de viață a bisericei maghiare la Baia de Arieș, azi stăm în fața unei instituțiuni anemiate și dispărute. Preotul ungar odată cu unirea cea mare a răposat întru Domnul, credincioșii prăsnesc cu preotul vecin din Câmpeni. Dar casa parohială, proprietatea statului, a fost închiriată de către parohie cu aprobarea episcopului Mailath dela Aiba-Iulia, unui inginer evreu Ludovic Farkas, dela Budapesta, fost în serviciul minelor dlor Iuliu Maniu și Romul Boilă!

Ministerul Agriculturii, văzând starea de drept a acestei parohii, fără preot, cu credincioși puțini de diverse naționalități, și patronată de stat ca proprietar, a aflat de bine să rechiziționeze casa parohială pe seama unei școli de menaj și de industrie casnică pentru fetele de moși. O instituție foarte simțită în această regiune, unde țărancă este lipsită de orice îndrumare practică și educație gospodărească. Școala a luat ființă în focul entuziasmului țărănesc după înțunecul de veacuri înlăturat pentru totdeauna. Inșă duhul răului, păzit de minoritățile catolice din Baia de Arieș și ocrotit de d. Romul Boilă, noul proprietar al domeniului minier, nu se mulțumește cu opera nefastă de veacuri ce au săvârșit-o în secole trecute, ci a început să se împotrivească unei opere de cultură românească.

Proprietarul minelor, de lege catolică, s'a instituit în locul statului maghiar dispărut, în patronul ungarilor dela Baia de Arieș. Subt masca unui contract de chirie cu biserica romano-catolică, contract existent însă numai între parohie și evreul Ludovic Farkas, cetățean maghiar dela Budapesta, d. Romul Boilă, profesor universitar în Cluj, s'a făcut stăpân asupra casei parohiale catolice, proprietatea ministerului de Domenii, și a luat cheile acestei case la sine. Cu toată hotărârea comisiunii de rechiziții n'a voit să predea casa și cheile nici la invitația autorităților, nici la somarea directoarei școlii. D. Romul Boilă nu numai că n'a lăsat să se instaleze școala pentru moațe, dar dna directoare Ortansa Ionescu, venită dela București să organizeze școala, a fost dată afară din local subt ochii autorităților, în vreme ce ușa camerei sale era pironită cu cuie.

Astăzi, după un calvar lung și dureros, școala a putut să intre în posesiunea localului. Inșă să nu credeți că cu această campania celor dela Budapesta, cu gesturi nemeșesti și cu limba stălcit românească, s'a oprit pe loc. Harnicul patron al bisericilor catolice ungurești cu bunuri de

stat, d. Romul Boilă, nepotul și tovarășul de afaceri al dlui Iuliu Maniu a dat în judecată autoritățile românești, fiindcă au avut îndrăzneala să-și facă datoria.

Așteptăm cu multă nerăbdare sfârșitul acestui proces, caracteristic prin mentalitatea monstruoasă și simțirea înstrăinată a celor cari l-au intentat moșilor desrobiți și liberi în țara lor. Pe lângă lupta fățișă care se duce din partea dlui Boilă și soții, în numele maghiarismului catolic împotriva intereselor țărănești, cu presa maghiară din Cluj, prin ziarul *Ujság*, dela 25 August, ajungem și la alte constatări și mai grave. După ce „fapta glorioasă“ s'a săvârșit din partea dlui Boilă, presa maghiară îi duce elogiul, batjocorind pe pretorul plășii Baia de Arieș, d. Florian Ștefănică, fiindcă a ascultat de ordinele autorităților și a pus în posesiunea ministerului o casă care „de drept“ e închiriată unui evreu dela Budapesta.

Întreg articolul din *Ujság* ne prezintă ca pe niște barbari „aruncând vasele sfinte în noroi“, iar sărbătoarea „craielul Ștefan din Ungaria“ a cărui coroană a zdrobit un mileniu unitatea noastră națională, „a fost întreruptă de sunetele disonante ale ciocanului ce arunca odoarele sfinte în stradă“. Iată cea mai sfruntată minciună ce se debitează de presa maghiară din Cluj, sub patronajul dlui Boilă, profesor universitar. Odoarele sfinte n'au fost date în stradă, cum se afirmă, iar sfântul Ștefan cu coroana lui se vede că a fost serbat cu conștiință și în centrul românismului, de cei câțiva pripășiți, cari nici nu sunt unguri, nici nu știu ungurește. Vedeți cum grăește Budapesta și azi, în țara românească! Cum pentru o dispoziție justă și utilă moșilor luată la București, n'a fost întrebată Budapesta, reprezentată de familia dlor Romul Boilă și Iuliu Maniu dela minele de aur din Baia de Arieș.

Nu sunt acestea manifestațiunile unui spirit înstrăinat, al unei mentalități neadaptabile nici în realitatea frumoasă și puternică a unei țări naționale cum este România? Să aprecieze opinia publică.

Închei aceste rânduri cu dorința ca ministerul de Domenii să vegheze și să ocrotească școala de menaj și industrie casnică a moșilor dela Baia de Arieș, înlăturând fără cruțare din calea prosperării ei orice intrigi și campanii dușmănoase prezidate de străini și ocrotite de înstrăinați.

Baia de Arieș, 8 Septembrie 1925.

RADU ARIEȘANU

Intre carte și teatru

În ajunul noului sezon teatral, actualul director general, care prezidă în țara noastră la interesele pământești ale Thaliei, a înaintat ministerului Artelor un raport prin care cerea reglementarea subvențiilor ce se acordă teatrelor particulare de către stat, după numărul lucrărilor dramatice originale pe care acele teatre le vor reprezenta.

Ministerul a aprobat acest punct de vedere, și a dat chiar, cu neobișnută promptitudine, curs practic acestei deciziuni fixând cu precizie suma de douăzeci mii lei pentru fiecare spectacol de teatru original pe scenele particulare.

Tot cu neobișnută promptitudine s'au înregistrat imediat efectele ministerialei generozități.

Așa de pildă (ca și cum, printr'un profund proces de telepatie, ar fi ghicit cu mult înainte viitoarea măsură a dlui ministru) teatrul „Regina Maria” a și avut gata, în prima săptămână a deschiderii stagiunii, două piese originale: „Stăvilarul” și „Amedeu Stânjene!”

Desigur că acest hărnic spirit de execuție grabnică a unei măsuri menite să ajute dezvoltarea dramaturgiei autohtone merită toate felicitările, și pentru cei ce au creiat măsura și pentru cei ce i se supun cu atâta bunăvoință.

Dar, nu știu de ce, (poate dintr'o simplă reacție după șomnolența verii) sistemul de a se subvenționa astfel teatrele particulare a provocat în ultimul timp o discuție din cele mai aprinse și mai populate de auditoriu, discuție la care au luat parte glasuri foarte diferențiate și temperamente pronunțat diverse.

Ca mai întotdeauna, șampionii în chestie s'au împărțit în trei grupuri: unii au lăudat fără rezerve măsura, alții au combătut-o cu vehemență și alții au păstrat o înțeleaptă linie mijlocie.

Cățiva dintre fericii noștri autori dramatici (incântați că în foaerile Naționalului se mai descongesează concurența și că se

pot așeza mai comod în fotoliu alături de regizorul care le pune în scenă ultima capo d'operă) au manifestat de îndată un neajmurnit entusiasm față de măsura ministerială.

În opoziție dărză cu aceștia, unii scriitori (poeți, nuveliști, romanțieri, sau toate la un loc) cari n'au scris și probabil nu vor scrie niciodată vreo piesă de teatru, alarmați de noua „aubaine”-ă a atât de protejatului teatru în desavantagiul cărții, s'au ridicat cu vehemență împotriva noului sistem de subvenționare. La aceștia s'au adăugat și unii dintre criticii și ziarisții cari nu prea agreează literatura dramatică originală (fiind intoxicați de prea multele hapuri amare înghițite).

Însfârșit, al treilea grup, compus din scriitori cari sunt și autori dramatici, au păstrat o prudentă atitudine mijlocie (ca de pildă subsemnatul), pentru a împăca prin propria lor persoană și capra și varza, atitudine foarte confortabilă, și de obicei nu prea simpatice.

La acest cor pe trei voci, cântând, după cum se vede, într'o armonie cam colțuroasă, s'au alăturat și unele regretabile lătrături.

Așa bunăoară, un prozator — poet — autor dramatic — publicist — critic teatral — critic literar, etc. animat de un timp încoace de un spirit voltairian (fără a fi încă chiar un Voltaire), a găsit de cuviință (adică de necuviință) să-și bată joc de toată scriitorimea română „nătăfleată” și de întreaga literatură „bleagă prin definiție”, văzând în protestul scriitorilor o cerșetorie în grup, cu manifestații gălăgioase la departamentul din strada Fântâniei, iar pe d. Lapedatu pus în situația de a cere ajutorul dlui prefect al Poliției în fața năvalei asaltatorilor înfometăți...

Atitudinea aceasta nu mai are nevoie de calificări.

* * *

S'acum, lăsând de-oparte hazurile ce se pot face în jurul acestei încercări de tocuri, să punem nișel la punct degenerarea unei discuții în care e vorba de cele mai serioase interese ale noastre.

Cu toate că în general antipatizăm microasele atitudini mijlocii, socotim că în cazul de față e singura justă.

Măsura de subvenționare a scenelor particulare, atâta timp cât este în *interesul real al literaturii dramatice originale*, iar nu al actorului (care deschide o altă problemă, dintr'un alt domeniu) este bine venită și inițiatorii merită toată lauda. Prin urmare, în acest sens trebuie reglementată cu strictețe.

Cât despre alarma seriitorilor, ca apărători ai intereselor *cărții*, deci ai cititului, ea este perfect legitimă. Dar iată de ce, și în ce sens:

E indiscutabil că la noi (printr'un ciudat capriciu al împrejurărilor) muzica, piștura, teatrul, mai cu seamă teatrul, au avut norocul unui disproporționat protecționism din partea statului. E de prisos să repetăm lucruri atât de cunoscute asupra milioanele vărsate în tu-

neurile de propagandă și subvenții, în raport cu nimicul dat pentru sprijinul cărții.

Cartea, literatura, a rămas mereu cenușăreasa desculță, despletită și tristă la gura sobei, în timp ce surorile ei, *de mai mică însemnătate spirituală*, au dănuțit la balul vieții.

Ei bine, măsura recentă a fost un simplu prilej, la care, făcându-se încă odată constatarea unei atât de nedrepte disproporții, glasurile legitime ale scriitorilor s'au ridicat, îndreptând în sensul de mai sus o întrebare dureroasă:

Și cartea?

V. RUSSU-ȘIRIANU

Legea electorală în Ungaria

Decând s'a introdus sistemul parlamentar în orândueile de state ale Europei, legea electorală constituie o problemă principală, care agită în mod intens opinia publică de pretutindeni. Evenimentele ultimelor decenii au produs schimbări radicale în alcătuirea societății, pretutindeni întâmpinăm noi formațiuni economice și sociale, cari socotesc că este de un interes vital pentru ele să participe efectiv la desfășurarea afacerilor publice. Aceste forțe noi au pretins în mod permanent lărgirea drepturilor politice, așa încât, pentru asigurarea bunului mers al reformelor ce se impuneau, aproape în toată lumea s'au acordat mulțimei drepturi integrale de a contribui la legiferare.

Numai Ungaria a fost și este condusă de un restrâns număr de aristocrați latifundiar. Un fir roșu se zărește în cursul veacurilor: principiul anahronic și imoral, preconizat de jurisprudentul celebru maghiar Werbőczy, conform căruia omul care nu este nobil e considerat ca un „obiectum”. (Werbőczy: Tripartitum.) Revoluția din 1848 a avut ca rezultat faptul, că în baza averii, a venitului și a unor anumite profesii au intrat și ceilalți cetățeni în cadrele Constituțiunei. Legea V din 1848 a instituit votul electoral censitar, care în 1874 prin articolul de lege 33 s'a schimbat numai ca formă, dându-se drept de alegător acelor cetățeni, cari plăteau un considerabil impozit direct pe avere. În curs de șapte decenii nu s'a realizat nici-o lărgire de drept pe cale legislativă.

Până în 1919, numai 15% din cetățenii având peste 24 de ani se bucurau de dreptul de vot. Astfel a fost posibil, ca Ungaria să aibă un Parlament fără nici un reprezentant al muncitorilor industriali și rurali. (Achim Andrei, agitator printre muncitorii agricoli, încercând să intre în Parlament la 1908 a fost împușcat de către Zsilinszky Endre, căruia actualmente Horthy i-a dat titlul de „vitéz”). Reformele diverse, prin care se proiectase drepturi și concesiuni poporului au fost zădărnice pe motivul ipocrit, că realizarea lor ar însemna întărirea naționalităților. Totuși, în două rânduri au încercat guvernele maghiare să legifereze reforma electorală. În 1913 contele Tisza a votat legea XIV, prin care se dădea drept de vot acelor cari puteau produce un

certificat de absolvire a șase clase primare. A izbucnit războiul și legea nu s'a aplicat. Dar mișcarea pentru revolvirea acestei probleme în cursul războiului nu s'a micșorat. Socialiștii și radicalii au ațâțat străzile Budapestei, și regele Carol a numit un ministru exclusiv pentru codificarea votului universal, pe Vázsonyi Vilmos.

În baza legii din 1913 în listele electorale au fost înscriși 830.000 de alegători, adică 20,8% din cetățenii având peste 24 de ani, iar în baza legii XVII din 1918 (legea Vázsonyi) 33,2% din aceeaș categorie a populației. Încheieturile imperiului habsburgic trozneau strident, prăbușirea complexă se anunțase, dar Wekerle, jovial și fără emoții, declara că va acorda votul universal fără restricțiuni. Ca totdeauna în privința aceasta, actul s'a prezentat tardiv! Nu mai zăbovim asupra votului, într'adevăr... general, de sub stăpânirea bolșevică. După retragerea armatei noastre, Friedrich István, ministrul-președinte, prin ordonanța 5985 din 1919 a proclamat votul universal și secret, conform căruia 65% din locuitorii țării având peste 24 de ani au devenit alegători. Acest salt îndrăzneț a îngrijorat pe contele Bethlen, care este un politician eminent conservator. Astfel, în 1922, consultând pe cei mai distinși juriconsulți ai țării, a dat decretul-lege 2200, în baza căruia alegătorii au fost reduși la 58%, menținându-se numai în Budapesta votarea secretă, iar în provincie aceea pe față.

Guvernul contelui Bethlen și-a dat seamă de dificultățile ce le-ar fi făcut opoziția democratică coalizată *ad-hoc* în vederea combaterii fără considerații a proiectului de lege asupra votului electoral. Prin o tactică iscusită a expulsat vre-o câțiva deputați socialiști din Adunare pe motivul că au fost prea turbulenți. Restul opoziției s'a solidarizat cu ei și a declarat pasivitatea. Acest prilej a fost exploatat de guvern făcând să se voteze legea asupra regulamentului Camerei, care restrânge mult drepturile oratorilor și acordă putere arbitrară aproape fără limită președintelui Camerei. Fără opoziție, dispunând de o majoritate docilă, actualul guvern ungar a votat legea nouă electorală în ultima sesiune parlamentară neîntâmpinând serioase piedici din partea opoziției.

Legea electorală promulgată lunile trecute cuprinde 190 de articole cu un bogat material asupra dreptului de alegere activ și pasiv, asupra circumscripțiilor și comisiilor centrale electorale, asupra listei alegătorilor, asigurării alegerilor fără ingerințe, candidării deputaților, votării pe față, asupra procedurii validării mandatelor și asupra sancțiunilor contra abuzurilor.

Conform acestei legi are drept de vot fiecare bărbat care a împlinit 24 de ani, este cetățean maghiar de 10 ani, locuște de 2 ani în aceeaș localitate și a terminat cu succes 4 clase primare. Se acordă drept de alegător și femeilor cari au împlinit 30 de ani, au obținut cetățenia ungară de 10 ani, locuiesc de 2 ani în aceeaș comună și au terminat 6 clase primare. Sunt suficiente 4 clase primare, dacă femeia dovedește că are cel puțin trei copii legitimi sau trăește din venitul său propriu. Femeile cari au calificăție universitară sunt alegătoare la orice vârstă. Nu poate fi alegător dacă cineva a fost

condamnat pentru lèse-majestate și injurie adusă Guvernatorului, pentru înaltă trădare, agitație sau infracțiune comisă contra „apărării eficiente a ordinii sociale și de stat” (art. de lege III. din 1921). Prin aceste măsuri se privează de dreptul de alegător elementele intelectuale ale partidelor socialist și radical, deoarece aproape toți conducătorii socialiști și gazetarii profesând idei de stânga au fost condamnați pentru agitație și călcarea legii III. din 1921.

Am amintit că guvernul a menținut în majoritatea circumscripțiilor votarea pe față. În Budapesta și în circumscripțiile unde în majoritate populația se ocupă de industrie și comerț s'a acceptat votarea secretă. Se alcătuiesc liste cu atâția candidați câți urmează să fie aleși în acea circumscripție. Se votează pe întreaga listă, iar corectările nu se iau în considerare. Locurile se distribuie constatându-se coeficientul care rezultă dacă se împărțește totalul voturilor întrunite cu numărul deputaților ce urmează a fi aleși. De câte ori se cuprinde acest coeficient în numărul voturilor unei liste, atâtea locuri se va de acelei liste.

Validarea mandatelor se face de către Contenciosul administrativ, care poate decreta nu numai invalidarea unui mandat atacat, ci este în drept să declare ales ca deputat pe alt candidat, dacă se probează că președintele comisiei electorale a proclamat rezultatul alegerii în mod ilegal sau incorect. În acest mod, punându-se condițiuni severe de incompatibilitate, aleșii cari nu sunt pe placul guvernului pot fi privați ușor de mandatul câștigat.

Iată principiile generale, cari caracterizează noua lege electorală maghiară și care asigură pe timp îndelungat puterea pe seama actualului regim.

Budap³ta, Septembrie 1925

M. B. RUCAREANU

Săptămâna politică

— Fapte și comentarii —

Pregătiri de guvernare

Dață ar fi să luăm drept monedă bună reportajele ieșite de sub teascurile presei din strada Sărindar, ar trebui să credem, cu adevărat, că suntem în ajunul unui mare act politic. Alianța de opoziție dintre partidul național și cel țărănist e pe cale să se transforme într'un contract de colaborare. Dnii N. Iorga și C. Stere s'au declarat gata să guverneze împreună, — dacă li se va prezenta ocazia...

Redactorii dela *Lupta*, cari știu totdeauna, cu douăzeci și patru de ore înainte, tot ceea ce se petrece în frământata tabără a opoziției-unite, n'au obiceiul să țină sub lacătul discreției rodul activității lor alergătoare de o zi întreagă. Prin urmare, nu mai e nicio taină pentru nimeni. Adevărata democrație își croiește planurile în văzul tuturor. *Coram populo*, cum ar zice canonicul Macavei dela Blaj. Iată, deci, cum se vor aranja lucrurile. În vederea colaborării proiectate se va întocmi „un program de guvernare“, bazat pe „principiile călăuzitoare“ înscrise în programul „ambelor partide“, armonizate de conducătorii partidului național și al celui țărănist.

Ne vom arăta mai la vale părerea noastră despre sorții de isbândă ai unei asemenea... armonizări de circumstanță. De-ocamdată, să ne dați voie să răsufliăm puțin, de emoție! Stați și judecați puțin. Numita opoziție-unită, al cărui mozaic e astăzi aproape cunoscut, s'a pornit să răstoarne guvernul liberal (urmărind, după părerea noastră, să-i ia locul) încă de-acum trei ani, de când cu lupta acerbă împotriva Constituției. Spre acelaș nobil și dezinteresat scop au plesnit tiribombelile obstrucției parlamentare și gazele asfixiante ale oratoriei dela

„Dacia“. Inchipuiți-vă însă, ce s'ar fi întâmplat, dacă Regele ar fi chemat la putere pe d. N. Iorga, ori pe d. Iuliu Maniu, ori pe d. I. Mihalache, mai 'nainte ca programul de guvernare al acestor bravi frunțași ai țării să fi fost întocmit! Ce imprudentă...

Dar, oricum, mai bine mai târziu decât niciodată. De data aceasta, la încheierea celor patru ani de cărmuire liberală, conducătorii celor două partide (vezi informația din *Lupta*) își iau toate măsurile pentru a nu fi surprinși de evenimente. Ei se vor întruni laolaltă, în decurs de o lună, două, trei, își vor cântări cu grije principiile călăuzitoare înscrise în programul ambelor partide, și, presupunând că vor cădea de acord, (pentru ce să nu presupunem?) vor oferi României cea mai sigură și mai simplă rețetă pentru fericirea ei.

Să dea Dumnezeu!

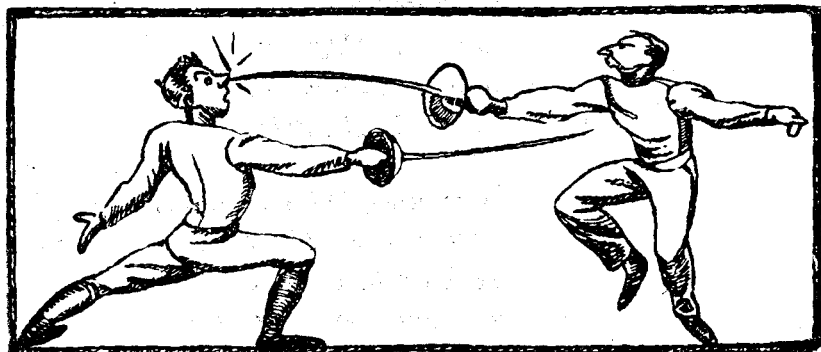
Deocamdată, să nu se supere d. Albert Honigman, nu se vede nimic. Totul plutește în haos, ca în *Metamorfozele* lui Ovidiu, și în afară de o acțiune demagogică foarte stăruitoare, purtată cu puteri reunite, în afară de o explicabilă foamă de portofolii ministeriale, la fel de acută în ambele tabere, nicio altă punte de înțelegere nu leagă laolaltă drumurile prăpăstioase ale întâmplătoarei tovarășii.

Câteva jaloane au fost așezate, ce e drept, ici și colo. Intre dnii C. Argetoianu și Virgil Madgearu au avut loc vreo câteva întrevederi călduroase, care chiar dacă nu s'au sfârșit printr'o pupătură reciprocă au netezit multe din neînțelegerile trecutului recent. Atât, însă, nu e de ajuns. D. C. Argetoianu, care nu și-a legat niciodată de picior ghiuleaua jenantă a unei doctrine politice, e gata pentru orice fel de compromis; fostul amic al firmei Aron Schuller nu-și bate capul cu asemenea fleacuri incomode. Dar ceilalți? Cu ce liniște sufletească va governa d. Mihail Cantacuzino alături de ișarii dlui Ion Mihalache? Cum se va s'mși d. Alexandru Vaida sub epitropia dlui dr. N. Lupu? Ce va zice d. Stelian Popescu de vecinătatea dlui C. Stere?

Nu e vorba, cum s'ar crede, numai de aranjarea unor neplăceri sentimentale. Nu e numai o chestiune de consecvență. Nu e angajat aici numai obrazul unuia sau al altuia. E la mijloc o desăvârșită deosebire de năzuinți și de mentalitate. Ce înrudire poate să fie, într'adevăr, între agitația țărănistă, pe povârnișul căreia nu s'a tras încă o linie de oprire, și liniștile interese burgheze ale foștilor patroni ai decedatului Consiliu dirigenț?

Așteptăm să vedem. În orice caz, nu prea înțelegem pentru ce, doritul guvern naționalo-țărănist, care s'a nămolit în inacțiune și zăpăceală la 1920, s'ar preface dintr'odată într'o forță creatoare la 1925..

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Agricultură...

BCU Cluj / Central University „Opoziția-unită a cucerit majoritatea locurilor la alegerile pentru Camerele agricole.”

N. Iorga,

*Eu nu mă mir că fac atâta gură
Fruntașii care-acum au triumfat;
Eu nu mă mir, căci în agricultură
Culegi de obicei ce-ai semănat...*

*Sbură cândva, pe-a câmpului ogașe,
O seceră cu aripi de metal,
Dar Mihalache, azi, de subt cămașe,
O scoase ca un semn electoral!*

*N'a cultivat la Bădăcini, Ghiulucă,
Cinci expozeuri, de-a umplut ogorul?
N'a spus, că de arat nu se apucă
Decât dacă-i sosește pertractorul?*

Și popa Man, cucernicul călugăr,
Care, ce-i drept, e un plugar mai mic,
Na răsărit și el, ca dintr'un iugăr,
Din veselul subsol, la „Majestic?”

Parcă-l zădesc și-acum, întins pe spate,
Greu ca un snop și vesel de succes,
Și-mi amintesc, cu câtă greutate
Amicii, de subt masă, l-au . . . cules !

Înăbușind în pieptul său revolta
Docil, Madgearu s'a lăsat săpat,
Și-Argetoianu-și strânge azi recolta :
Un pumn de sărutări a secerat . . .

Dar, înșfârșit, tot Iorga e mai tare,
El tuturor le-a venit de hac,
Căci a produs, în piese populare,
Vreo douăzeci de acte de spanac !

De bucurie, flecare saltă . . .
Iar noi, aici, cu cuget liniștit
Îi ridicăm cu furca, laolaltă,
Și-i punem în mașina de'mblătit . . .

VASILE OPINCĂ

INSEMNĂRI

O listă de subscripție. — D. N. Iorga e foarte supărat pe noi, și ne înjură ca un țuicar dela Văleni, fiindcă, zice dumnealui, nu ne-a plăcut lista de subscripție pe care a deschis-o în *Universul* cu prilejul aniversării celor 60 ani ai Regelui. Grăbitul istoric, a cărui atenție a cam slăbit dela o vreme încoace, n'a înțeles bine. (Ah, dacă ar putea omul să le priceapă pe toate numai cu memoria!) Nu lista de subscripție nu ne-a plăcut, ci gândul cu care a fost lansată.

E o oarecare deosebire, nu-i așa?

Nimeni nu poate să fie împotriva ideii de a se lega numele celui dintâi Domn al României-intregite de un mare așezământ național, care să simbolizeze și să ocrotească tot deodată năzuințele colective ale neamului românesc. Pentru a dobândi adevărata lui semnificație, acest așezământ trebuie să fie însă, cu adevărat, rezultatul unei participări largi a obștei întregi. Deci, ceea ce urmează să realizeze, ca un

omagiu pornit din cel mai curat colț de suflet, ținând toată, și-a închipuit că e în stare să facă d. N. Iorga, cocoșat pe „Liga culturală“ a dumisale, care de când nu mai are nici un obiectiv a devenit foarte, foarte ridicolă.

Atât ar fi fost de ajuns, pentruca faimoasa listă de subscripție, aruncată ca o bombă prin surprindere în coloanele *Universului*, să constituie o inițiativă pripită, egală cu nedelicatețe flagrantă la adresa Coroanei. Dar n'a fost numai atât. D. N. Iorga a crezut că dă astfel o dibace lovitură politică, rezezându-se să arate că nimeni, dela Nistru până la Tisa, nu poate să concureze cu dumnealui în dinasticism. A doua zi după ce apelul... „Ligei culturale“ a apărut în popularul ziar al dlui Stelian Popescu, gazetele partidului național, în frunte cu *Neamul Românesc* al dlui N. Iorga, au deschis un foc susținut împotriva partidului liberal, care, ziceau pătimașii comentatori, pregătește o mare serbare pentru

aniversarea dlui Ion I. Brătianu, dar a uitat cu totul că și Regele împlinește, în aceeaș toamnă, 60 de ani... Înțelegeți ce s'ar fi întâmplat, dacă memoria P'ar fi părăsit și pe d. N. Iorga!

Admirabila intrigă a fost îmbrățișată imediat de d. Albert Honigman. Excelentul publicist român nu s'a putut opri să nu exclame, cu deplină satisfacție: — „Bravo Iorga, așa zic și eu, i-a infundat!” Și de două luni încoace, presa din strada Sărindar șbărnice pe această temă, felicitând pe șeful dlui Iuliu Maniu pentru ingenioasa sa apucătură.

Nu discutăm aci întrucât, politicește vorbind, excesul de zel al dlui N. Iorga va avea vreun ecou. E o chestiune de viitor. Un singur lucru e sigur. Trădându-și dela început intențiile, și dând inițiativei sale un caracter politic, d. N. Iorga a compromis cu bună știință succesul apelului dumisale, care, probabil, nici nu-l mai interesează mult. Ideia în jurul căria trebuie să se strângă cu însuflețire adeziunea tuturor, fără deosebire de culoare politică, a ajuns mulțumită dlui N. Iorga, un motiv de discordie mai mult. Și noi să aplaudăm acest rezultat?

Oricât s'ar indigna d. Albert Honigman, nu vom face acest lucru. Vom privi cu disprețul cuvenit tulumbele triviale ale curtezanilor cari au azi ceva de cerșit, — și cari vor mărâi mâine din nou dacă nu vor primi oșciorul râvnit, — și vom aștepta ziua în care nu invizibila parodie de „Ligă culturală”, ci România întreagă se va întâlni să cinstească așa cum se cuvine pe Regele ei. Până atunci, ce să spunem? Contemplați în *Universul* răsunetul pe care l'a avut lista de subscripție a dlui N. Iorga, și spuneți-ne dacă sunteți mulțumiți...

Pactul dela Ciucea. — Nu e o poveste banală, povestea pactului dela Ciucea... Sunt mai bine de doi ani

de când au început să pomenească despre ea gazetele bine informate dela București. La început a fost mare ceartă între reporteri: există pactul, ori nu există? Nedumerirea a durat câteva luni, până când a venit dl Albert Honigman, s'a uitat pe gaura cheii, și l'a văzut cu ochii. (Alică, la drept vorbind, prin gaura cheii n'a putut să-l vadă decât cu un ochi!)

De-atunci, pactul dela Ciucea există; cei puțin acest punct a fost lămurit... Dar numai atât, căci întrebările au început să curgă din nou: ce conține pactul dela Ciucea? Ce avantaje s'au oferit maghiarilor din Ardeal? Ce profit are partidul poporului? Care sunt, cu alte cuvinte, condițiile înțelegerii? Ziceau unii, că s'au făcut ungurilor prea multe concesii. Erau de părere, alții, că nu s'au făcut destule. Vorbeau, cățiva, despre o adevărată trădare a intereselor României. Pomeneau, mai mulți, despre o hotărâtă mișcare de nemulțumire în rândurile partidului maghiar, care a fost tras pe sfoară...

Acum, nimeni nu mai bagă de seamă hazliile contraziceri. *Adevărul* a publicat deunăzi un lung reportaj, afirmând că mai mulți conducători maghiari din Ardeal ar fi cerut desfacearea pactului dela Ciucea, pentru că s'ar fi ivit la orizont un concurent care ofere mai mult; concurentul, se înțelege, e partidul național. Dar, în acelaș timp, — ba ni-se pare că în aceeaș zi, — *Cuvântul* a tipărit o altă știre, adică o altă minciună, după care pactul dela Ciucea conține obligații atât de păgubitoare pentru interesele țării, încât unul din fruntașii partidului poporului cari l'au pregătit ar fi spus: — „Dacă lumea ar ști ce cuprinde pactul dela Ciucea ne-ar bate cu pietre!” Sunt gugumăni de gazetă cari, din fericire, se contrazic singure, anulându-se reciproc. În chipul acesta nu mai e nevoie de desmintire...

Deci, de vreo șase luni încoace, pactul dela Ciucea se tot desface, la fiecare nouă ediție a gazetelor de pe strada Sărindar. (Și *Cuvântul* tot pe acolo și-a mutat acum domiciliul). Probabil că lucrurile se petrec tocmai dimpotrivă ca în legenda zidurilor dela Curtea-de-Argheș. Ce se desface zina se reface peste noapte... Altfel nu se poate explica, pentrucă dl Albert Honigman tot mai vorbește, și încă cu atâta parapon, despre primejdia pactului dela Ciucea, dupăce în ajun anunțase, cu atâta siguranță, că nu mai există!

Deci, suntem din nou la început... Iar se întreabă ceata blumenthalilor, cu mica lor anexă de șeicari, dacă mai există ori nu mai există pactul dela Ciucea? E o chestiune care se va deslega la vremea ei. Deocamdată nu e de actualitate. Opinia publică, atâta cât există, nu se emoționează prea mult de îngrijorările patriotice ale negustorilor de cerneală. Să mai așteptăm. Pactul dela Ciucea, ca să-l numim și noi așa, va fi publicat, fără îndoială, dar nu acum, când poruncește dl Albert Honigman, ci atunci când acest gest va fi cu adevărat folositor.

Aiași suspecti. — Lupta pe care o ducem aci, cu toate riscurile, împotriva primejdiioaselor gazete din strada Sărindar, nu pare să fie pe placul câtorva tineri scriitori români, mari admiratori (cu salariu lunar) ai independenței dlui C. Grauer. În paginile *Tării Noastre* am schițat cândva portretul suietesc al șabășogomului literar. E o specie nouă de slujitor al tiparului, care a început să se prăsească și la noi, de când frânele de conducere ale presei românești au încăput pe mâinile unor stăpâni proaspăt debarcați din Galizia. Iată pentrucă, în clipă foarte fîrșe,

Adevărul literar nu poate să mistuie însemnările noastre despre *Adevărul* celălalt, dela care porcede. Ce valoare pot să aibă muștrările care ni se fac, se vede din însăș această situație. *Adevărul literar*, cu toți sevasșoșii pe care și i-a pescuit din redacția *Vieșii Românești* din Iași, nu e decât o căptușeală, de o calitate ceva mai fină, a *Adevărului* celuilalt, să-i zicem politic. Târgul Cucului a deschis o sucursală pe strada Lăpășneanu...

N'am zice, prin urmare, nimic, dacă *Adevărul literar*, înjurându-ne, nu ne-ar reproduce totdeauna tendențios și fals scrisul nostru, pentru a ne înfășișă, — chîpurile dela înălțimea unei publicații literare, — drept cei mai intoleranți inamici ai libertății de cugutare. (Noi, cu alte cuvinte, suntem aceia care-l împiedicăm pe d. Kalman Blumenfeld să cugete!)

De trei săptămâni încoace, cu o induioșătoare regularitate, *Adevărul literar* vrea să ne arate, prin oglinda propriilor noastre cuvinte, că facem o operă de ațătare, de delațiuine și de întărătare a Siguranței generale și a Curților marțiale. Cum? Veți vedea... Ci-că în numărul dela 30 August am fi scris în *Țara Noastră* câteva rânduri, care ne dau de gol. Să recapitulăm în două fraze. Ziarul *Viturul* vorbise foarte precis de anumite legături visovate dintre patronii *Adevărului* și guvernul Sovietelor dela Moscova. Inregistrând aceste acuzări, am adăugat: — „*Viturul* nu e decât un organ de publicitate al partidului liberal, dar acest partid, întâmplător, se găsește la cărma țării. El are, prin urmare, la îndemână și mijlocul de a surprinde toate mișcările îndreptate împotriva siguranței noastre interioare, cași pe acela de a determina reprimarea lor”.

Cu acest citat, *Adevărul literar* crede că ne-a înfundat. Căci, ce fac abili șabășogomi dela *Adevărul literar* ca să

atribuie vorbelor noastre un alt înțeles? Ei uzează de un subterfugiu de transcriere destul de ingenios, și acolo unde noi pomenim de *siguranța interioară* a țării, dumnealor schimbă pe *s mic* în *S mare*, ca să se creadă că ceea ce ne preocupă exclusiv e *Siguranța* cealaltă, polițienească, a dlui Romulus Voinescu.

Cu asemenea procedee, pe care suntem nevoiți să le demascăm, evident, nu se poate discuta. Și nici n'o facem. Întrebăm totuși pe literații dlor C. Grauer și Kalman Blumenfeld, și dumnealor sunt de părere că suspomenitele mișcări îndreptate împotriva „siguranței noastre interioare” (cu *s mic*) se cade să fie încurajate? Ca să știm cu cine avem a face...

Intâia victimă! — Revista cu titlu anglo-saxon: *Graphic-Union*, care nu e, cu toate acestea, decât organul „Uniunii industriașilor grafici din Ardeal și Banat”, ne informează în ultimul ei număr despre soarta dlui Iacob Rozenthal, ex-director al ziarelor *Adevărul* și *Dimineața*.

Tragica întâmplare comercială a dlui Iacob Rozenthal e destul de cunoscută. Priceputul antreprenor de opinii și-a început cariera de patron al tiparului vânzând cu cinci milioane partidului liberal o gazetă antiliberală, pe care o întemeiase cu un capital de trei lei și cincizeci de bani. (În valuta dela 1918.) Dacă ar fi operat singur, d. Iacob Rozenthal și-ar fi continuat, de-a bună seama, vertiginoasa ascensiune, ajungând cu adevărat un fel de lord Northcliffe al presei românești. Abia după trei ani de activitate, fără să fi scris măcar o telegramă de două rânduri, și știind numai aproximativ să citească, d. Iacob Rozenthal reușise să informeze opinia publică prin *Dimineața*, să dea indicații politice prin *Adevărul*, să facă educația copiilor noș-

tri prin *Dimineața copiilor* și să îndrume literatura românească prin *Adevărul literar*... Dar nenorocosul sam-sar de hârtie maclatură n'a lucrat pe cont propriu. D. Iacob Rozenthal a avut tovarăși, și tovarășii l'au pierdut, precum Iosif a fost vândut de frații săi.

De-atunci nu mai știam nimic despre fostul potențat al cernelii din strada Săringar. Ne împăcasem în cele din urmă cu gândul, că a rămas definitiv pierdut pentru tânăra democrație română... Când, iată că *Graphic Union* ne scoate din incurcătură. De aci aflăm, că d. Iacob Rozenthal va deschide în curând o tipografie în Capitală. Tipografia primește denumirea de „Renașterea”. (Pricepeți, cred, subînțelesul acestei reveniri la viață.) Cași pasărea Phoenix, care a renăscut d'n propria ei cenușă, d. Iacob Rozenthal, vechia noastră simpatie, renaște și el, de după propriile sale rotative.

Până acum, n'avem nimic de zis. Tot îi stă mai bine analfabetului în tipografie, decât la masa de redacție! Totuși, o mică observație. Tare ne e teamă, că ex-directorul *Adevărului* și al *Dimineții* râvnește din nou la gloria de altădată. Astfel, organul „Uniunii industriașilor grafici” ne reamintește, că d. Iacob Rozenthal a fost „cea dintâi victimă a mișcărilor fasciste din România”. Poate are intenția să se răzbune...

Cine știe? Așteptăm, deci, gazeta cea nouă a dlui Iacob Rozenthal. Să nu exagerăm însă lucrurile. Pe d. Iacob Rozenthal nu l'au mâncat fasciștii, ci proprii săi amici! Adică grauerii cari i-au luat locul! Cu aceștia va avea să se răfuiască!

O ofensivă cu tâlc. — Telegrametele au adus în decursul săptămânei știrea, că protestul coloniștilor ungară din Banat a fost respins în ultima se-

siune a Ligei Națiunilor. Cititorii *Tărilor Noastre* cunosc, poate, chestiunea mai bine decât alții, întrucât ea a fost expusă pe larg, într'unul din numerile trecute, de colaboratorul nostru dl P. Nemoianu. Obținând câștig de cauză la Geneva, România a repurtat un succes apreciabil. Problema maghiară la granițele Banatului românesc a fost rezolvată astfel potrivit cu spiritul de dreptate și cu interesele noastre naționale.

Am săvârși o neiertată omisiune, dacă n'am recunoaște că biruința punctului nostru de vedere a fost cu mult ușurată prin pledoaria documentată și strălucită a dlui N. Titulescu, al cărui generos talent și a cărui scăpărătoare inteligență ne-au ădus în ultima vreme servicii de neprețuit. Dar, ciudată coincidență, d. N. Titulescu e atacat tocmai acum, cu o ciudată violență, în toate foile partidului național. În ziarul *Cuvântul* a apărut acum câteva zile un articol plin de acuzații grave și de injurii surprinzătoare la adresa dlui N. Titulescu, cărui a i se contestă în bloc, în acelaș timp, și priceperea, și hărnicia și munca. Articolul era iscălit de d. Titu Enacovici, obișnuitul pseudonim al dlui C. Argetoianu.

Această ieșire împotriva dlui N. Titulescu, în preajma marelui său succes diplomatic, a mirat pe mulți. Firește, momentul atacului a fost ales cam prost... Dar ofensiva își are tălcul ei. A fost deajuns să se svonească prin redacțiile din Capitală, că d. N. Titulescu s'a întâlnit cu d. general Averescu în străinătate, pentruca fostului ministru de Finanțe din guvernul partidului poporului, bănuit că ar fi făgăduit din nou concursul său unui mi-

nister Averescu, să nu i se mai recunoască niciun dram de elocință și nici o umbră de onestitate...

Iată oamenii cari vor să regenereze viața publică a României-intregite!

Cărți și reviste. — Impinși de exemplul colegilor minoritari, cari în toate orașele de dincoace de Carpați se manifestă pe teren publicistic, precum și de considerațiuni speciale pe care le impune viața Banatului, o seamă de medici români din generația mai nouă au făcut să apară la Timișoara revista „Viața Medicală“.

Revistele de asemenea natură fiind greoaie, inițiatori și-au dat seama de acest inconvenient și au îmbrățișat un program mai larg ca de obicei, care să-i atenuieze caracterul de rigidă specialitate. Pe lângă urmărirea continuă a progresului științific — evident, punctul principal din program — ea promite să reflecteze în oglinda științei medicale și viața națională și socială, împrejurare care, desigur, va trezi un interes general depășind cercul restrâns al oamenilor de specialitate. Un program astfel format îl justifică și unele fenomene sociale profund îngrijitoare ale Banatului, mai avansat culturalicește dar mai periclitat prin înstăpânirea unor moravuri degradatoare. Incursiunile științifice făcute în acest domeniu va ușura mult sarcina organelor administrative întru stăruirea acestora.

Astfel, apariția „Vieții Medicale“ va fi foarte utilă și merită deci tot sprijinul. Numărul 1—2 a apărut în condiții tehnice admirabile și conține studii și recenzii semnate de cunoscuți și valoroși specialiști din Ardeal și Banat.